

A TÖRTÉNETÍRÁSNAK MINDEGY, ÁLLÍTANAK-E SZOBROT GÖMBÖS GYULÁNAK VAGY SEM

Sarlatánok meséi a fantázia végtelen birodalmából

Ormos Mária történészként nem örül annak, hogy a politikusok fegyvert akarnak kovácsolni a történelemből különböző ideológiák, pártcélok alátámasztására. A pécsi egyetem professzora, akit a szegedi universitas nemrég díszdoktori címmel tüntetett ki, lapunknak nyilatkozva merész kijelentést tett: úgy véli, önmagában vett magyar történelem nem létezik.

– Díszdoktori beszédében feltett egy költői kérdést, amire most választ várnék öntől: érdemes ma történeésnek lenni?

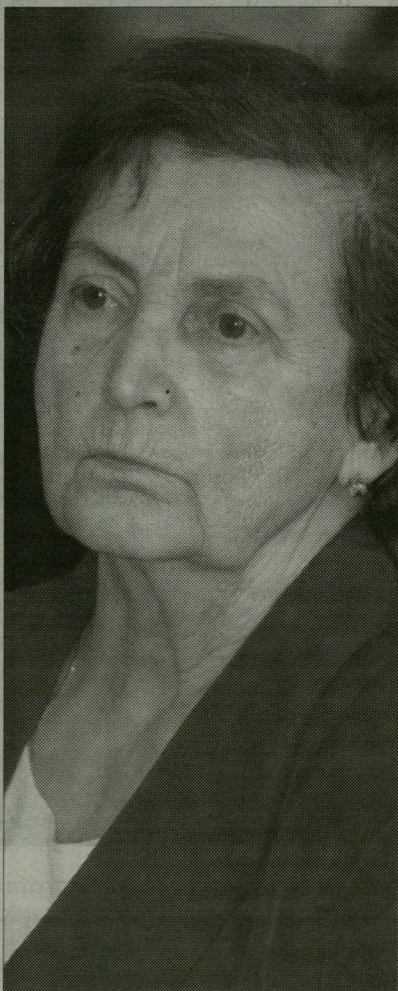
– Nehezebb időkben is érdemes volt, most meg különösen érdemes történeésnek lenni. Ennek a kérdésnek a feszegetése az utóbbi időben számomra központi témává vált. A történeés feladata, egyáltalán az, hogy mi a történettudomány, mivel áll szemben, olyan fontos kérdések, amelyekre keresni kell a válaszokat.

– Miért kezdett el ezzel foglalkozni?

– Több okból. Egyrészt öregszem, s ahogy haladok előre a szakmában, egyre inkább fordulok az általános, az elméleti, az elvi kérdések felé. Fiatalon ezt a gondot nem is láttam magam előtt. Csináltam, imádtam a munkámat. Másrészt a történettudomány egyre több problémával találja szembe magát.

– Melyekkel?

– Csak egyet említenék: tele van a piac olyan termékekkel, amelyek a történetírásból tréfát űznek. Sarlatánok, hozzá nem értő emberek adnak elő meséket. A Krisztus előtti évezredekben ez teljesen jogos volt, hiszen aki krónikát akart írni, annak nem álltak rendelkezésre olyan források, eszközök, mint nekünk napjainkban. Ma azonban a fantázia birodalmából történelmet csinálni – mert az jól eladható – hatalmas vé-

Ormos Mária

FOTÓ: SCHMIDT ANDREA

tek. Ennek megakadályozása a történeészsakma számára óriási kihívás.

– Milyen egyéb kihívásokkal, feladatokkal kell megküzdieniük a történészeknek?

– Rengeteg „hétköznapi” feladat van, de azok engem kevésbé érdekelnek. Hétköznapi az értem, amikor a politika felkap valamit vagy valakit a magyar történelemből. Szerintem ezek pillanatnyi kis fodrocákák a víz tetején, amik hamar kimosulnak. A történeti tudat nem így működik. Hosszú távú eseményeket

fogad magába, és az teljesen lényegtelen a számára, hogy például Gömbös Gyulának állítanak-e szobrot vagy sem. Egyébként a sarlatánok, dilettánsok munkásságán túl annak a jelenségnek sem lehet történészként örülni, hogy minduntalan fegyvert akarnak kovácsolni a történelemből különböző ideológiák, pártcélok alátámasztására. Ezzel egy történész nem tud egyetértetni, mert amikor a valóságot próbálja ábrázolni, akkor e jelenség ellen is fel lép.

– Ön mondta azt is, hogy következtetéseket kell és lehet levonni a történelemből. Ha visszatekint a „szűkebb” szakterületére, a XIX–XX. századi európai és magyarországi történelemre, akkor tud-e most olyan következtetéseket levonni, amiket a pályája elején esetleg nem mert vagy nem tudott?

– Sok következtetést vontam már le akkor is, ezek közül egy biztosan helyes volt: mégpedig az, hogy arra az álláspontra helyezkedtem, amely szerint a magyar történelmet nem lehet megérteni Európa, a világ történelme nélkül. Azaz önmagában vett magyar történelem nincs.

– Bátor kijelentés...

– Lehet, hogy ezért számos oldalról megköveznének, akkor is azt állítom, hogy a történelemben sok erő működik egyszerre együtt. Ezeket az erőket valójában nem lehet szétválasztani. Például a török hódoltság korában el lehet választani a magyar történelmet attól, hogy mi történik ekkor Ausztriában, a török birodalomban, Nyugat-Európában? Magyarországot a nyugati államok sokáig elfelejtették, vagy a XX. században sokáig büntetendő országnak számított. Trianon például nem egyszerűen és kizárólag területi kérdés volt, hanem gazdasági, katonai, kereskedelmi szempontból is jelentős volt az ország akkori felosztása.

GARAI SZAKÁCS LÁSZLÓ

NAPI SZOLGÁLTATÓ, KULTURÁLIS PROGRAMAJÁNLÓ

Igazából szerelem, ma és holnap: 12.15, 14.45, 17.15, 20, 22.30 óra.
Malacka, a hős, ma és holnap: 11.45 óra.
Apósok akcióban, ma és holnap: 13.15, 15.15, 17.15, 19.15, 21.30 óra.
Bolondos dallamok, ma és holnap: 10.30, 12.15, 14.15 óra.
S. W. A. T., ma és holnap: 16.15 óra.
Hóhatár – A félelem felpörget, ma és holnap: 18.30, 20.30, 22.30 óra.
Spy Kids 3D-kémkölykök, ma és holnap: 11.30, 13.30, 15.30, 17.30 óra.
Magasfeszültség, ma és holnap: 17.45, 19.30, 21.30 óra.
Segítség, hal lettem, ma és holnap: 10.15, 12 óra.
Kontroll, ma és holnap: 13.45, 15.45, 19.45, 21.45 óra.
Szindbád, ma és holnap: 11 óra.
Mátrix Revolution, ma és holnap: 15.15 óra.
Volt egyszer egy Mexikó, ma és holnap: 13, 17.45, 20, 22.15 óra.

VÁSÁRHELY

Ma és holnap 17.45 és 20 óra: *Apám beajúlna*. Színes magyar film.

MAKÓ

Ma és holnap 16 óra: *Némó nyomában*. Színes, m. b. amerikai film; 19 óra: *Matrix – Forradalmak*. Színes, m. b. amerikai film.

FÖLDEÁK

Ma 19 óra: *A szövetség*. Színes amerikai film.

RÚZSA

Holnap 18 óra: *Tomb Raider – Az élet bölcsője*. Színes, m. b. amerikai film.

SZEGVÁR

Holnap 19 óra: *Trükkös fiúk*. Színes amerikai film.

ÜLLÉS

Holnap 18 óra: *T3 – A gépek lázadása*. Színes, m. b. amerikai film.

KÖZÉLET

SZEGED

Az egyetemi fűvészkert (Lövölde út 42.) 10-től 18 óráig;
A Szegedi Vadaspark (Kálvária sgt.) 9-től 19 óráig várja látogatóit.

KONCERT

SZEGED

A Juhász Gyula Művelődési Központban (Vörösmarty u. 5.) ma 20 órakor: Gaw, Athame-koncert.

KIÁLLÍTÁS

SZEGED

A Kass Galériában (Vár u. 7.) látható: Luzsicza Árpád grafikusművész Játék-Szín-Tér című kiállítása. A tárlat megtekinthető: 2004. február 1-jéig, naponta 10-től 17 óráig, hétfő szünnap.

A szegedi várbán

(Stefánia) megnyílt: a 2000 év építésze Magyarországon – A magyar építészet 1000 éve című makettkiállítás. A tárlat megtekinthető: február 15-éig.

A Quint Galéria

(Kölcsy u. 4.) kortárs magyar művészek állandó kiállításával várja a látogatókat. Nyitva: hétfőtől péntekig 9-től 18, szombaton 9-től 13 óráig.

A Képcsarnok Kft. Gulácsy Galériája (Kárász u. 15.), állandó kiállítással várja az érdeklődőket de. 10-től 18 óráig.

A Pick Szalámi és szegedi paprikamúzeum

(Felső Tisza part 10.) keddtől péntekig 15-től 18 óráig, szombaton 13-tól 16 óráig várja látogatóit. Vasárnap és hétfő szünnap.

Az ötszázadik felolvasás

Ha az ember elég törtető és nincs önkritikája sem, eljut az egy naptári évben abszolválendő ötszázadik felolvasó estjéhez. Hoppá. Angéla barátóm a kiadónál már hónapok óta szervezte a jubileumi felolvasást, mégiscsak komoly eredmény, ha az ember egy esztendő alatt többször lép fel, mint Kukorelyi Bandi, Esterházy Péter és Závada Pali együttvéve. Másnap még az se volt gyanús, hogy a taxis nem tudta a könyvesbolt tartózkodási helyét, nem baj, gondoltam, a Duna szürkén hömpölygő realitása fölött én voltam az összes vijjigó sírály. Olyan volt a könyvesbolt, amilyen egy könyvesbolt lenni tud vasárnap délelőtt, nem túl tágas, ám finom könyvillat terjeng, még vevő is akad néhány, jól van, közel leszünk egymáshoz, lélek a léleknek feszül. Végül is csupán csak egy órácskát csúsztunk, ám a déli harangszónál a könyvesboltos kislány elvesztette a türelmét, és, na, most megvagy, kiáltással megragadta az ezoterikus részlegnél imbolgoló öreg bácsi karját, tessék azonnal jönni, irodalmi felolvasás lesz, csak ha Stahl Judit, nyögte a bácsi, mire a könyvesboltos kislány arca felderült, igen, mindjárt ő olvassa fel Az ösztönös reformkonyhát, a bácsi rám meredt, majd szó nélkül kitémolygott a boltból.

Legalább a néni jöjjön, szorított magához a könyvesboltos kislány egy angyalhajú matrónt, aki kóstált vagy nyolcvan lipótvárosi esztendő, szóltanul birkóztak néhány percig, csak ha Vámos Miklós olvas, pihegte végül a néni, igen, igen, ő olvas, próbálta megragadni a néni bokáját a könyvesboltos kislány, ám annak sikerült a bejáratig mekölnie, ott kacagott fel, akár egy Shakespeare-boszorkányt játszó Gobbi Hilda, azt hiszi, kedveském, nem látom, hogy ez, és ekkor rám mutatott a botjával, hogy ez az alak nem más, mint Faludy György, az évszázados kéjenc, aki már az anyukámnak is udvarolt, miközben Kosztolányi a szomszéd ágyon írta a Hajnali részegséget?

Így aztán a közönség egy vasárnapfáradt anyukából, annak hároméves, folyamatosan csipogó leánykájából, nyolchónapos gyermekével a sarokban kucorgó apukából, egy mélyen alvó, cirka féléves babából, valamint a moderátor fiatalemberről állott, magam pedig egy Ent szerepét felvéve belebújtam a gyerekérszleg papírtölgfájába, és a törzsből olvastam, olyan volt ez, mint amikor megszólal, mert csoda történt, a görcs. Mármost az ötszázadik fellépésén az ember elfogódottabb, mint egyéb alkakkor. Egy ilyen ünnepen prezentálni illik, hogy mást ne mondjak, a költészet és az élet bonyolult kapcsolatát, ezért a szokásosnál nagyobb lámpalázzal kezdtem az olvasáshoz, azazhogy kezdtem volna, mert mintha szelíd, ámde határozott imának engedne, tárult az ajtó.

Áldás, békesség, itt olvas fel a Lovas Pista?, hajolt át a küszöbön legalább három, derűs tekintetű, tiszta arcú, fiatalember, az irdatlan fakeszretet odakint hagyták.

Igen, mondta a könyvesboltos kislány rezenéstelen arccal, és még fokozta is egy kicsit, és összekély népviseletben itt lesz Bayer Zsolt is, mire az egyik Jobbik ifjú rám emelte derűs, tiszta, őszinte tekintetét.

Áldás békesség, rosszul vagy, Pista, hogy nézel ki?

De én csak olvastam tovább a gyerekregényemből, szakadjon meg a magyar szív, legyen picí pompa az élet, talicskázuk el a halált, az önzést, az alantasságot, ne gyűlölet, harag, vak önzés urálja a megkínzott világot, hanem ekkor viseltes lódenkabát, vastag hivatalnokszemüveg, ősz bárd érkezett a boltba, tessék mondani, itt olvas fel a Bolgár úr, kérdezte a sápadt bácsi.

Meg is beszéltek, mondta a könyvesboltos kislány rezenéstelen arccal. A bácsi közelebb oldalazott, bár a kabátja zsebéből nem vette ki a kezét, szomorúan hunyorgott felém, aztán azt motyogta, nem egészen látom az illető arcát, de érzem, hogy ez nem a Bolgár úr, ez egy irodalmi csaló, egy századik tanyai kámaszutra!

A bácsi úgy csoszogott el, mint akitől ellopták az élete álmát, egy jobb, biztonságosabb, szexuálisan érett, nemileg harmonikusan működő Magyarországot.

Én meg arra gondoltam, micsoda boldogság olvasás közben érezni a közönség szeretetét és ragaszkodását, amikor érzékeny és elválaszthatatlan lelki közösség támad köztünk, amikor szavaim szentjánosbogárkái, de mondhattam volna elemilámpát is, csillogó fénnel töltik ki a másik lelkének mélyebb rétegeit, ő, igen, ha ott lett volna a Magyar Nemzet, nyilván azt tudósította volna, hogy táltosa lettem ezeknek a szeretetre méltó, kedves embereknek, a hároméves gyermeknek, aki folyton közbevágott és megakasztott, vagy az okosan pislogó nyolchónaposnak és az alvó félévesnek, akit egyszer tisztába kellett tenni, nem tudtam, hogy az aprószentek alvás közben is becsinálnak.

És ekkor a moderátor fiatalember azt kérdezte, miért fűzetett a cselekménybe kriminalisztikai cérnavonal, amire mit válaszoltam volna?! Ó, hát azt válaszoltam volna, kérem, a gyerekek imádják a kaszabolást, a karatekutyt vagy az orkov reggelijét, csillogó szemekkel elbámulják a hasfelmetészt és a karkitépést, visítva tapsikolnak, amikor a néninek leszakad, s mint egy pöttyös labda, tovaagurul a feje, majd megvesznek, amikor valaki kígyót, békát és kicsi krokodilokat okád, szeretik elnézni a falra csapott agyvelő finom remegését, egyáltalán, odavannak minden lelőtt, lekasabolott, kerékbetört és felkoncolt hulláért, ám én ehelyett ilyeneket mondtam, hogy Az öregbánya titka, Emil és a detektívek, Keménykalap és krumpliorr, hát nem?

Csilingelő aranyhang, jegesmedveprém gallér és parfümfelhő érkezett, itt olvas fel a drága Erneyi Béla?

Már tart a szeánsz, válaszolta rezenéstelen arccal a könyvesboltos kislány, ámde a „tájföldbarna” hölgyet nem lehetett becsapni, a parfümfelhő felém libbent, majd újra a könyvesboltos kislányhoz közelített, pedig, gyermekem, én az Árpá Attilával is beértem volna, s a hölgy olyan szomorúan csukta be maga után az ajtót, mintha a valóságból szavazták volna ki.

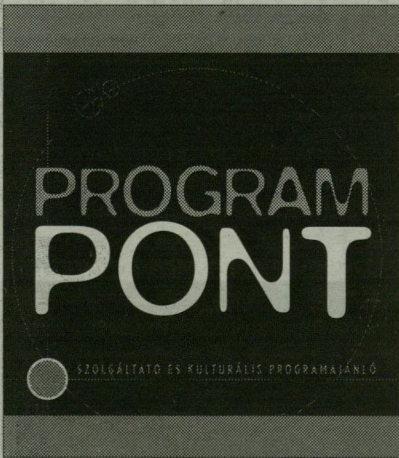
Úgy olvastam, olyan odaadással és paraszas lelkesedéssel haladtam sorról sorra, mint soha még, mert éreztem, hogy az egyéves kisgyermek áthatóan és értőn néz rám, és a hároméves is azért beszél megállás nélkül, mert lelkiileg ugyanazon a hullámhosszon vagyunk, a féléves meg alszik, de az álmában ketten játszunk éppen életet, például. Különbön is fantasztikus dolog vasárnap délelőtt, délbén másnaposan felolvasni. Ösztönösen nem érdeklődtem a honorárium felől, mert minek, az ember a jubileumi fellépésnél nagyvonalú, és a lelkem tele volt békével, derűvel, jóval. Otthon elkeseredett szípgógás fogadott. Megéreztem, hogy komoly a baj, és a sejtésből szörnyű valóság lett, mert a társam, az én jóban, rosszban, tudatosságban és ösztönöségben egyenjogú társam a nyakamba borult, ötvenöt év múlva már nem fogok tetsteni senkinek, mire én, dehogynem, kedvesem, szerintem énnekem ösztönösen még akkor is, mire lassan megnyugodott, aztán könnyes szemekkel megszerelte a tévét, megnézte, hogyan fogják el Szaddám Huszeint, kicsit megsajnálta a nyomorúságos diktátort, majd pedig megírta német nyelvű tanulmányának utolsó fejezetét, Angst und Zukunft.

Hétfőn Angéla fogadott a kiadóban, lelkes volt, még a kezemben szorongattam a kilincset, de ő már mondta is, drága barátom, fantasztikus siker volt, hallottam, mert erről beszél az egész Lipótváros, de még a keresztény Budára is eljutott a híre, úgyhogy elmehetsz megint, érted, megint!

Hova, kérdeztem halkan.

Hát ugyanoda, Ernő, a könyvesboltba, ahol várnak rád, és üzenik, hogy vihetsz magaddal, sőt vigyél is, ha tudsz, még egy embert.

SZIV ERNŐ

SZÍNHÁZ

SZEGED

BÁBSZÍNHÁZ

Holnap 11 óra: *Állatok farsangja*. Bérletszünet.

MOZI

SZEGED

BELVÁROSI MOZI NAGYTEREM

Ma és holnap 15.30, 17.45 és 18 óra: *A medál*. Színes amerikai akcióvígjáték.

BELVÁROSI MOZI FILMTÉKA

Ma és holnap: 16, 20.45 óra: *Tudatlan tündérek*. Színes olasz-spanyol-francia film; 18 óra: „Filmeurópa” sorozat: *A zongorista*. Színes angol film.

BELVÁROSI MOZI KAMARATEREM

Ma és holnap 16 és 18.30 óra: *Swimming Pool*. Színes francia film; 20.30 óra: *Tiresia*. Színes francia film.

PLAZA CINEMA CITY

A Karib-tenger kalózái, ma és holnap: 11.30 óra.

Lépéselőny, ma és holnap: 17, 20, 22 óra.

Kapitány és katona, ma és holnap: 14.15, 19, 21.45 óra.

Nagydumás kiscsajok, ma és holnap: 13, 19.30 óra.

Nem férek a bőrödbe, ma és holnap: 10.15,

12.15, 14.15, 16.15, 18.15, 20.15, 22.15 óra.

Némó nyomában, ma és holnap: 10, 12, 14, 16, 18 óra.